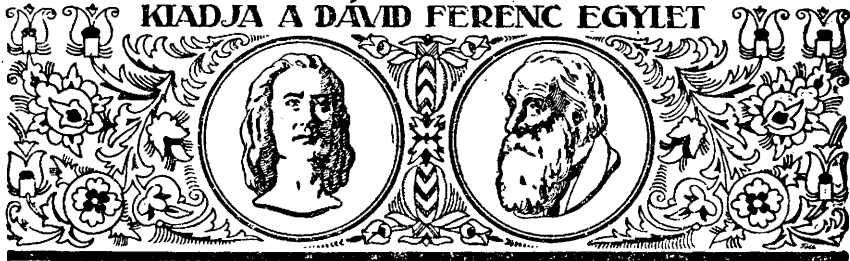

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A hitigazság ereje.

Az unitárius hiteszme egyidős a Jézus tanításaival. Akik a történelmet s a hitfejlődés útját valamennyire ismerik, tudják, hogy azok az eszmék, melyek az Isten igaz ismeretéért és az ember boldogulásáért a Jézus nagy lelkéből szétszóródtak, legtermészetesebben az unitárius gondolkozásban élnek. S ha az emberiség nem feledte volna olyan könnyen a Jézus figyelmeztető szavát: „Meglásd, hogy a benned való világosság homályosság ne legyen“, bizonyára a vallásos gondolkozás világában is gyorsabb és biztosabb lett volna a haladás.

Az élet és történelem azt mutatja, hogy „az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot“. Ezért jutott a kereszténység kifejlődési küzdelmében tévutakra s homályosult el az igazság.

Az igazságnak mindig nehéz az útja. Most a politikai érdek, majd a kicsinyes és bűnös felekezeti féltékenység gátolja érvényesülését. Itt a hatalom érzete, amott a földi gazdagság tudata a saját önző vágyaiban és véges akaratában sajátítja ki megfélebbezhetően az igazságot. Mások millióknak egyoldalú vallásos nevelése és a tiszta hit világosságától való mesterséges elzárása áll útjában annak a szabad szellemi fejlődésnek, mely különben évszázadokkal vagy évezredekkel hamarabb bonthatná ki néha szárnyait a szellemi élet javára.

Nem csoda, ha e nehéz uton az unitárius hitfelfogás igazsága hosszú ideig legyőzhetetlen akadályokba ütközött s a XVI. századig kellett várnia, hogy nyilvánosan is testet öltjön és erőre kapjon. Annak az időnek kellett elkövetkeznie, amikor sok tévelygés és csalódás után az emberi gondolkozás újból ellenállhatatlan erővel szomjazta a világosságot. Ekkor aztán a hiteszme forrongó harcából diadalmasan emelkedett ki az unitarizmus. Akik őszintén

szomjazták az igazságot, azok az unitárizmust a Jézus' szellemét tisztán tükröző irányzatnak ismerték fel. Előterbe nyomult, magasra emelkedett s ezer akadály, elnyomatás és üldözés ellenére a lelki haladásnak mindmáig legyőzhetetlen utmutatója lett.

Amióta az unitárizmus szelleme a lelkek zárt falai közül kilépett és életet követelt a maga számára, azóta egész története fájdalmasan hirdeti, hogy a benne rejlő örök igazság miatt a szenvedések állandó iskoláját kellett járnia. Egyszer a régiekhez ragaszkodó makacs elszántság tévtanaival találta szembe magát, máskor a türelmetlenség féltékeny szelleme intézett halálra szánt támadást ellene is; most az erőszak hatalma akarta eltörölni a föld színéről, hogy hire se maradjon, majd létét veszélyeztető veszteségek miatt kellett élethalál harcot vívnia.

Jól mondják a féltő szeretet hithű emberei: Isten csodája, hogy él e hit s a ma is tartó, nem lankadó láthatatlan támadások között még áll az unitárius egyház.

Mi tartotta fenn unitárius egyházunkat nagy küzdelmek hevében, szenvedésben, veszteségben? Miféle erő mívelte azt, hogy súlyos rázkódásoktól, ha tán számban megfogyva is, mert kicsinyhitűek mindig voltak, de lélekben és buzgóságban rendszeren megújulva, tettekre készen került ki?

A hitigazság ereje, mely a jobbakat a szükség pillanatában mindig megmozgatta, tevékenységre hívta, a küzdelem élére állította, hogy az eszme önzetlen szolgálói legyenek. Mely hősokeket teremtett, önfeláldozó hősokeket, kik erőt és vagyont nem kíméltek, csakhogy az igaz hit éljen és az egyház erősödjék.

A hitigazság ereje, mely bevésődött a szívek mélyébe s időről-időre ujjaszülte a lelkeket, ha tán elfáradtak és csüggedeztek, hogy új erővel és új áldozatokkal megvédjék és megtartsák az igaz hitet és egyházat.

Szegénységben, szenvedésben, súlyos megpróbáltatásokban és üldözések között a hitigazság meg-megújuló ereje tette lehetővé, hogy hitelőink az egyházat fenntartották s a mi szépséges unitárius hitünket nekünk örökségül hagyták.

Felsoroljam-e azok nevét, kik a hitigazság erejétől lelkesítve, egyedül vagy közös akarattal templomot építettek, hogy szenvedő szíveknek legyen nyugalmat biztosító menedékük vagy örvendező lelkeknek csendes hajlékok; iskolát emeltek, mert érezték a prófétával, hogy „a tudomány nélkül való nép elvész“; pénzt és birtokot, házat, könyvtárat és egyéb javakat ajándékoztak, hogy a szükségben legyen segítség s a próbák között biztató emlék! Forgassátok és olvassátok egyházunk szenvedéseiben gazdag történetét s meglátjátok, hogy a történelem fenntartja és megbecsüli a hitigazságért áldozók nevét és emlékét!

Reámutassak-e, hogy amikor a sors kiméretlensége sujtotta egyházunkat s veszélyeztette létünket, hitelőink összefogtak, hogy közös erővel mentsek a menthetőt! Tanulmányozzátok a nehéz idők

szenvedéstörténetét s meglátjátok, hogy könnyecik a jöttetek örömeiben száradtak fel!

Legyen elég tudnunk, hogy a szükség pillanataiban a gazdag szívesen juttatott feleslegéből az egyház megmentésére, a szegény pedig keserves munkával szerzett filléreivel áldozott a hit oltárán.

Az ilyen cselekedet nemesebbé tette a lelket, egyházasabbá a gondolkozást, vallásosabbá az ember egész lényét. Az áldozatok nyomán az érdeklődés megújult a hit, a vallás, az egyház iránt. Így szülte újjá a hitigazság ereje s ebből folyólag az áldozatkészesség lelke időnként egyházunk szellemét. Így lesz megtartója most is a hitigazság és áldozatkészesség annak a hitnek és egyháznak, mely a Jézus szellemét legtisztábban képviseli s a kereszténység fejlődési irányát legbiztosabban mutatja.

Kovács Lajos.

oooooooooooooooooooooooooooo ooooooocoooooooooooooooooooooooooooo

A reverzálisok ügye.

Innen is, onnan is halljuk a panaszt, különösen olyan helyekről, ahol több felekezetet hívei élnek együtt, de máshonnan is, hogy egyes házasságok kötése alkalmával híveink nap-nap után ki vannak téve a zaklatásnak, a lelki terrornak, mely meg akarja fosztani még meg sem született gyermeküket attól a vallástól, amelyben apáik illetve anyáik fölnevelkedtek. A reverzális hajszolás napról-napra nehezebbé teszi annak a békés egyetértésnek fenntartását és ápolását, amelyben a magyar felekezetek a háboru után bekövetkezett nehéz időkben egymást megtalálták. Ugy látszik némelyek már megelégték ezt a békés együttlétet s elérkezettnek látják az időt arra, hogy megkezdjék békebontó, agresszív munkájukat. Valóban nehezen érthetjük meg ezt a dolgot.

1918 előtt, egyebektől eltekintve, abban a boldog helyzetben voltunk, hogy a „Ne temere“ kezdetű pápai encyklika, amely kimondja, hogy katolikus hívőnek protestáns lelkész előtt kötött házassága nem érvényes, fel volt függesztve Erdélyben is s így lehetséges volt itt, e felekezetiileg is vegyes ország részben katolikus férfinak vagy nőnek, ha más vallásu egyénnel kötött házasságot, egyházi áldásban részesülnie a katolikus egyház részéről is. Ez a bölcs és a mi helyzetünkben igazán nagyon fontos és lényeges intézkedés most, amikor még fokozottabb mértékben szükségünk volna reá a magyarság békéjének és nyugalmanak további fenntartása céljából, megszűnt. Ma már katolikus nő csak akkor részesül egyházi áldásban saját felekezete részéről, ha leendő férjétől előzetesen reverzalist csikar ki, melyben a férj lemond arról, hogy leendő fiugyermekei az ő vallását kövessék. Ugy tudjuk, hogy a Szentszék hajlandó felfüggeszteni a pápai encyklika hatályát minden olyan helyen, ahol indokolt, vagyis ahol nem feltétlenül és kizárólagosan a róm. kath. egyháznak kedvez a reverzálisok adása, hanem esetleg más felekezeteknek. Erdélyben mindenesetre nagyon

TŰZHELY MELLETT

Sziszifusz!

Engem hiába büntetett
A kegyetlen végzet arra,
Hogy visszahulló köveket gördítsek
Magasba nyuló bus sziklafalakra.

Mintha templom kárpitjáról
Angyal sereg vinne,
Alászállok csüggedetlen
A kezdet mélyére.

Ha felizzadtam egyszer a tetőre
Nekem nincs szükségem többet
[már a köre.

És újra kezdem. Uj követ keresek.
Soha nem könnyebbet, mindig
[nehézebbet.

Elengedem — s ha áll:
Akkor odatalál.

S gördítem izzadva felfelé — újra
A vérrel áztatott kemény sziklafalra.

Ha mégis visszahull a kő
S kopár marad a bérctető:
Nem hull utána véresen a lelkem,
Mert a bérctetőn uj célokra leltem.

S ha fent megáll a kő:
Ugy is alászállok
S uj kőnek uj tetőt
Milliót találok.

S ha örökké tart is ez a kemény munka
Nekem a véres út még sem kálvária.
Nekem csak vak végzet írta így: Sisifusz,
Az én céloim az ÚT s az út nekem: Krisztus!

Fogaras, 1927 január.

Fekete Lajos.

Az anya könnye.

A fiu nyugtalankodott. Édes anyja szerény hajlékában nem érezte otthon magát. Azt hitte, hogy a boldogsága valahol messze a kék hegyek ormán tul aranyos sugaras tájak lágy ölében tárt karokkal várja. És elment megkeresni a boldogságát. Nehány apróságot, olcsó kincseit ládájába zárta és elsietett, meg sem hallotta öreg édesanyja marasztaló szavait:

— Szívemnek drága vére, én egyetlen gyermekem, maradj itt, a boldogságod virága itt fog kinyílni s az arany buzaszem ezen a földön van elhintve, hogy arany kalász nőjön belőle, amit ősszel kebledre ölelhess.

A fiu nem hallott semmit. Elhagyta az anya hajlékát, elfeledte szívéből fakadt szavait. Elfeledte édesanyját, de az édesanya nem feledte el fiát, hanem vándor útjain is elkísérte, bolyongásai között is gondos, jóságos anyja maradt. Ha a fiu lelkére fekete gondok ültek, elhessegette azokat és Isten igéjével vigasztalta meg.

NŐK VILÁGA.

Szeretne lelkem . . .

Szeretne lelkem fölrepülni
s felhőkkel szállni messzire . . .
Szeretne szállni, egyre szállni
és nem gondolni semmire . . .
Szeretne mindent elfeledni,
mi tépi, gyötri szívemet
S szeretne mindent visszahozni,
Mit visszasírni nem lehet.

Válasz egy levélre.

(Dr. Sárkány Miklósnénak szeretettel.)

Kicsiny muzsikámon asszonyos dal csendül;
ezüstösen, lágyan, mint a hárfahang.
Ugy száll a szívemből, mint halk, szelid álom
Mint békét hirdető imás estharang.

Kicsiny muzsikámat, ha mikor pengetem,
ölelni szeretném mind a szenvedőt
sebeket kötözni, reményt élesztgetni
s bizóra simítani bánat s gondredőt.

Kicsiny muzsikámon, — mint a forrás vize
átlátszóan tiszta — egyszerű dalom
s ha testvérszívekben visszhangja is rezdül,
nékem dicsőségnél nagyobb jutalom.

Kolozsvár.

Ürmösi Károlyné.

Kötőke. A D. F. egyleti „Nőkszövetsége“ által rendezett második „Kötőke“ is szép sikerrel folyt le Kolozsvárt f. évi február 8-án a következő műsorral: Rev. Robert F. Chisholm angol lelkész tartott igen érdekes előadást Japánról, gyönyörű, színes vetített képekkel kísérve. Az angol nyelvű magyarázatot Fangh Erzsébet ön. fordította magyarra. Dr. Pataky Jenőné élvezetesen ötletes s kedves humorral derűs szabad előadását mindvégig nagy tetszéssel hallgatta a jelentős számú közönség s meleg tapsokkal köszönte meg az élvezetet a szereplőknek. Itt fejezi ki hálás köszönetét a „Nőkszövetsége“ is a szíves közreműködőknek. A következő „Kötőke“ f. évi március hó 8-án szintén délután 5 órai kezdettel fog megtartatni. Fölvívjuk unitárius közönségünk szíves figyelmét az érdekes műsorra.

Ü. K.-né.

Külföld.

Két amerikai levél.

Mrs St. Johnt, kit, mint az amerikai unitárius nőszövetség internationalis szakosztályának vezetőjét két év előtti látogatása óta személyesen is ismerünk és szeretünk, mult év végén nagy csapás érte édes anyja elhalálózása folytán. Nőszövetségünk sietett részvétének kifejezést adni. Feleletül most érkezett meg a Mrs St. John következő levele:

Boston, 1927 febr. 3.

Kedves Nőszövetségi Barátnőim!

Hálásan köszönöm anyám elhunytá alkalmából küldött jóleső részvétlevelüket.

Habár anyám 88 éves volt, annyira fiatalosan friss maradt szellemileg és úgy érdeklődött minden iránt, éppen mint régen. Szerette az embereket — és éppen ezért szerettek őt is mindig mindenütt, bárhova ment. És akkor volt a legboldogabb, ha másokért tehetett valamit. Egyházközségének papja a Dover templomban tartott gyászszertartáson azt mondta, hogy valahányszor meglátogatta, mindig új bátorságot nyert munkájához. Utolsó éveiben, midőn már elhagyta régi ereje, sohasem az bántotta, hogy ő maga már nem tudja élvezni az élet gyönyöreit, hanem csak az, hogy nem tud többet tenni egyházáért és segítségre szorult embertársaiért.

A nőszövetség munkája mindig különösen érdekelte és még 70 éves korában is vállalt aktív munkát és két évig tanított egy meglehetősen elhagyatott vidéken a szövetség által fenntartott iskolában, hol tanerőre volt szükség. Így láthatják, hogy mindig egyetértett nőszövetségünk szolgálatában folytatott munkámmal. Elképzelhetik, hogy mennyire hiányzik most az ő mindig lelkesítő jelenléte. Jó munkálkodást kívánok szeretettel, igaz barátnőjük

Martha Everett St. John.

*

Rövid idő előtt egy másik amerikai levél érkezett, mely szintén megérdemli, hogy rövid tartalma közzé legyen téve:

Miss Edith Attmore Robinson írja New-Yorkból, hogy a nőszövetség, melyhez tartozik, megválasztotta internationalis bizottságának vezetőjévé s így első kötelességének tartja minden távoli unitárius nőszövetség vezetőségének meleg üdvözlését küldeni, kéri, hogy keressük fel sorainkkal és tájékoztassuk munkánk felől. Ha azonban erre nem lenne időnk, írjuk fel címét és jusson eszünkbe neve, ha valamikor baráti segítségre volna szükségünk. Nőcsoportjuk nem vagyonos, de gyakran lehet segíteni anyagi eszközök nélkül. Ha valaha innen valaki átmenne Amerikába s érintkezésbe óhajtana lépni velük, forduljunk bizalommal hozzájuk és gondoljunk mindig szeretettel rájuk, mint egy komoly nőkből álló jóakarattal működő baráti csoportra.

Misszió.

Kulturmunka a falvakon.

Belsőember hivatása.

Ha az intelligencia a falusi elmaradottság és a kulturáltabb rétegek természetes összekötő hidja, akkor ennek a hidnak egyik legerősebb támasza éppen állásánál és hivatásánál fogva a bibliai szóval nevezett *belsőember*. A jó példaadást első sorban neki kell gyakorolni, az éhezőket és szomjuhozókat tápláló forráshoz vezetni, egy népéletben történelmileg beidegzett és felgyült kulturkineset közkinccsé tenni. Ezt diktálja számára a paragrafusoknál szigorubb, a puszta kötelességnél több és hatalmasabb ur: *a hivatás-érzet lelkifelsége*.

Akinek több adatott, attól többet kívánnak meg. Ma különösen. Ma a harangozónak is szebben kell huzni a harangokat, mint régen. A kántor, ki nem végez robotmunkát, buzgóbban énekl a zsoltárt. A pap lelkesebben hirdeti a hitigazság evangéliumát. Sőt ha még oly nagy odaadással is végzik ezt a kötelességszerű munkát, a templomi szolgálat csak félmunka, csak üres szertartás marad, hogy ha nem következik az életben erőteljes, komoly folytatása, ha a buzgóság nem nyer szentesítést a cselekedet által. A belsőember akkor igazolja önmagát, akkor szolgálja hiven templomát, ha a meggyújtott gyertyát nem rejti véka alá s a kapott talentumokat el nem ássa. Evangéliumi fényel oszlatja a sötétséget s a tudás kincsével gazdagítja a kiáltóan üres lelkiszegénységet. Mint felelős tényező tudja a maga dolgát s a világban nyitott szemmel jár. Mikor a templom harangja elhallgat, a másik, belső harang hívja, szólítja egy beláthatatlan széles mezőre, a lelkek ugarának feltörésére, a népművelő közmunka szertartásnélküli istentiszteletére. Aki ma ebből a templomból, erről az istentiszteletről elkésett, annak pontossága a látható templomokban merő képmutatás és álszenteskedő hiuság.

Az őszinte Urszolgálat ugyanis együttjár a közművelődés, közjólét érdekeinek fáradhatatlan szolgálatával s csak úgy teljes az, ha a pásztormunka nyomán a pusztaság felvirul és áldás fakad. Magától értetődik, hogy ezt a munkát egyedül a bibliával a kézben végezni nem lehet. Ez a munka mindenre kiterjedő figyelmet, egész embert követel. A kulturmunkás belsőember az ismeret, tudás mindennemű fegyverzetével vértelve mindenütt résen áll. Van benne valami az erdélyi hagyományos szellemből és lélekből: *mindig akar és sohasem csügged*. Jelleme a haladó korszellemmel lépést tartó felvilágosultság, általános tudás, jól tájékozott olvasottság.

Tudja, hogy az egyoldaluság hiba s az eredményre céltalan. Az egyoldalú ismeret hamar megbosszulja magát a közéletnek vezérszerepet játszó munkásán. Hiányosan felszerelt, tájékozatlan ember következetlen s végül is nevetséges, mint az egyszeri püspök, ki

nem győzte csodálni és magasztalni a gondviselés bölcsességét, hogy a nagy folyókat mind a nagy városok mellett vezette el. Igaz, hogy a folyókelőbb voltak, mint a városok s a célszerűség, irányította partjuk mellé a városi települést, de azért az isteni gondviselés karja nem szenvedett semmi rövidséget, legfőnnebb a jámbor istenes ember tudományos készültsége.

Azonban az elismert tudományos készültség is holt kincs, heverő leltári érték, ha nem párosul megfelelő hivatásérzettel. A talentumok kézen forogva töltik be rendeltetésüket. Komolyan szám-bavehető népművelő munkát ott végeznek, hol belső hivatásérzettel sarkalva szeretik, megbecsülik a népet. Az igazi népszerűtet pedig távolról sem azt jelenti, hogy lesúlyedjünk, leromoljunk hozzá a fertőbe. Ez nem volna megbecsülés, ez voltakép a népnek lebecsülése. Szereti és megbecsüli a népet az, ki igyekszik alantól magához emelni, kinek olcsó népszerűség helyett a népműveltség fontos érdeke fekszik a szívében. Mekkora tévedés vagy lelki hitványosság kell ahhoz, hogy vezető embert az izgató népszerűség a néppel való együttzüllés mocsarába taszítson! De valljuk be, ezért a tévedésért sokszor a nép is felelős. A nép változó szeszélye sokat ront a vezetőkben. Mig egyik helyen minden kicsinységért jelentget és árulkodik, mint az iskolás gyermek, addig másik helyen a belsőembernek súlyos botlásait is szó nélkül türi s a maga mentére hagyja. Eredményes kulturmunka számonkéri, számontartja népek, vezetők komolyságát és buzgóságát egyaránt. Közös nevezőre hozva mindkettő kiegészíti egymást, hatásuk egymásra kölcsönös. Ezért a nagy államférfi megállapítása országokról és kormányokról részben a falura is talál. *Minden falunak olyan vezetője van, amelyet érdemel.* Sem nem jobb, sem nem rosszabb.

Folyt. köv.

Keresztesi Dénes.

Ferencz József emlékalap a marosi egyházkörben. A maroskörü unitárius Nőszövetsége Főtisztelendő Ferencz József püspök ur 50 éves püspöki jubileuma alkalmából a marosvásárhelyi, szabédi, székelykáli, nyomáti, nyárádszentlászlói, vadadi, nyárádszentmártoni és iklandi nőszövetségek szíves közreműködésével gyűjtött adományokból a Főpásztor iránti mély tisztelet és szeretet jeléül Püspök urunk nevében egy **7615** Leu összegű alapítványt létesített oly célból, hogy annak kamata egy maroskörü szegény unitárius leány növendékünk tanítási költségeinek részbeni fedezésére fordíttassék.

Erkölcsei szabályokat küldöttünk ki lelkész ai kezéhez. Ifjúságunk a múltban nagy örömmel tanulta és késő vénségig megőrizte. Így lesz az unokákkal is. A D. F. E. csupán 2 leut kíván egy példányért, hogy mindenki szerezhesse meg. Szülők gondoskodjatok, hogy mindenik gyermeknek legyen meg ez a kis könyvecskéje.

Egyleti élet és munkásság.

A székelymuzsnai unitárius Nőszövetsége működéséről. Az 1926. év nyarán megalakult Nőszövetsége minden vasárnap d. u. összegyűlt az Isten házában, hol énekléssel, szavallattal és felolvasásokkal kellemesen töltötte idejét lelkész és tanító vezetése mellett. 1926. július hó 10-én táncmulatsággal egybekötött vallásos estélyt és 1927. január 29-én szintén táncmulatsággal egybekötött jótékonycélu műkedvelői estélyt rendezett kiváló erkölcsi és anyagi haszonnal. Az előbbin Ádámosi Zsuzsi, Bedő Mária, Kerestély Mária, Mester Zsuzsi, Mester Andrásné, Mester Albertné, Mester Ferencné, Kerestély Sándorné, Kerestély Albertné nőszövetségi tagok, továbbá Dénes Mihály, Gedő Albert, Gedő Ferenc, Gedő István, Dénes Mózes és Mester Albert ifju műkedvelők szerepeltek igen kiváló ügyességgel és szeretettel. Szabadelőadást tartott Péter Sándor lelkész a vallás és nap párhuzamos fontos jelentőségéről és kibeszélhetetlen hasznáról. A szereplők öt kisebb jelenetet, szindarabot adtak elő. A jan. 29.-i estélyen Ádámosi Zsuzsi, Bán Ilona, Bedő Lidi, Bója Róza, Dénes Lidi, Dénes Mihályné, Kerestély Lidi, Kerestély Albertné, Kocs Anna, Mester Pálné, Mester Ferencné, Mester Zsuzsi, Simó Berta, Barta Antal, Dénes Mihály, Dénes Dani, Gedő Ferenc, Kinda Dani és Zoltáni Mihály szerepeltek több apró szindarabban. Mindkét alkalommal nagy elismerésben és sok dicséretben részesültek a szereplők. Legnagyobb elismerés illeti azonban a tanításért, előadásért és rendezésért Fülöp Domokos kántortanítót, ki fáradhatatlan volt mindenben és segítő társait Mezei Vilma tanítónőt s Kovács P. Irénke urleányt, lelkes és buzgó nőszövetségi tagokat. A Nőszövetsége e két estéllyel szép tartalék alapot teremtett, melynek bizonnal jelentős szerepe és fontossága lesz a most folyó nagyarányu építkezésekben, u. m. egy már fedél alatt levő kulturházban és az újonnan építendő kántortanítói lakház felépítésében. Karácsony szombatján a díszesen kivilágított Isten házában jól sikerült karácsonyfa-estét rendezett nemcsak az iskolás, hanem a kisebb és nagyobb gyermekek részére is. Gyönyörűség volt nézni a sok üde, mosolygós gyermekarcot, amint boldogan az anyai kebelhez simulva ragyogó tekintettel nézték a gazdagon feldíszített karácsonyfát és apró kezeckéikbe sorra adták a cukrot, süteményt, almát, diót, az iskolásoknak taneszközöket, harisnyát s meleg kendőket is. A hivek önkéntes adományából állítottatott e gazdag karácsonyfa is a nőszövetségének közreműködésével. A Romániai Magyar Kisebbségi Nők Központi Titkárságának kötelékébe is belépett a mi Nőszövetségünk, érezve az idők jelét, hogy: egységben az erő. A kezdet sikerrel biztató, csak lankadás ne legyen. A téli vallásos estéket is vallásos buzgósággal rendezi és tartja fenn. A férfiakat is tette serkentette, amennyiben ennek hatása folytán megalakult a Dávid Ferenc Egylet is. Isten nevében: előre!

„Egymás terhét hordozzátok“. A petrozsényi unitárius egyházközségnek Dávid Ferenc Nőegylete az idén is gyönyörűen elvégezte missziói munkáját. A lelkészne vezetése alatt a Nőegyletnek fáradhatatlan buzgó tagjai, mint az elmúlt években, úgy 1926. évben is valóra váltották az „egymás terhét hordozzátok“ szépséges jézusi szózatot. December 24-én délután egy gazdagon diszített karácsonyfa várta az iskolába járó szegény gyermekeket az alája helyezett karácsonyi ajándékokkal. Ruhaneműekben részesült 59 növendék (leányok egész ruha, sapka, harisnya, fiuk trikó, harisnya) részben cipő, könyvben részesült 5 növendék, karácsonyi csomagban 83 növendék, összesen 13.000 leu értékben. A karácsonyi csomagok és ajándékok kiosztása után Weress Béla lelkész szíveket betöltő beszéde következett. A karácsonyi ünnepély gyönyörű eredményéért a Dávid Ferenc Nőegylet buzgó tagjait illeti teljes dicséret, akik a gyűjtés és ruhakészítés nagy munkáját a legnagyobb lelkesedéssel végezték. Őszinte dicséretet érdemelnek az alább felsoroltak, akik odaadó buzgalommal gyűjtötték a következő összegeket: Weress Béláné és Nemes Iluska 3900, Fodor Mancika 2480, Szép Irén 790, Nyitrai Miklósné 708, Delámea Áronné 700, Tóth Eszti és Boros Jolánka 652, Marosi Andrásné 600, Dobos Péterné és Dobos Ilus 575, Zsigmond Róza 570, Zsigmond Ilona és Szőke Zsuzsika 552, Tarján Pálné és Juliska 530, Inczefy Zsigmondné 518, Ilia Erzsike 465, Szöllösy Sándorné 180, Iszlai Dénesné 155, Szép Eszti és Iduska 145, Csapcsár Vilmosné 110 és Szél Zsigmondné 105 leut fáradhatatlan munkásságuknak eredményeképp. Szegény gyermekek ruháját varrták és cukorkát készítettek: Marossy Andrásné, Tarján Pálné, Bardócz Dénesné, Dobos Péterné, Szöllösi Sándorné, Özv. Gombos Andrásné, Varga Lajosné, Delamea Áronné, Tarján Juliska, Ilia Katica, Ilia Erzsike, Zsigmond Róza, Zsigmond Ilona, Szőke Zsuzsika, Dobos Ilus és Erzsike, Szép Irén, Faluvégi Erzsi, Tóth Eszti, Tóth Ilus, Boros Jolán, Fodor Mancika, Dávid Anna 1250 lei értékben. Különösen kiemelendő az egyház vezetősége és közreműködők ezen lüktető vallásos életéről tanuskodó ténykedése akkor, mikor a templomépítés óriási terhe mellett sem feledkeztek meg szegény növendékeink felsegélyezését szolgáló társadalmi kötelességükről. Ugy a szives adakozóknak, mint a buzgó gyűjtőknek e helyen is hálás köszönetet mondunk.

A szentgericei Nőegylet elnöke, Kiss Ferencné tanitónő lelkes vezetésével elismerésre méltó munkát végez. A buzgóság az egyházközségnek régóta érzett hiányát pótolta két diszes gyászlobogó beszerzésével. A kulturház felszerelése méltó ténykedés, nagy hálára kötelez. De legszebb haladás a népnek tervszerű, öntudatos művelése. Ez az a talaj, hol igazolást nyer az egylet működése a társadalmi jótékonykodás mellett. Hogy mennyire helyes uton van, annak legfényesebb bizonyága az a *kultur-estély*, melyet a helyi unitárius és ref. egyházi dalárdákkal együtt febr. 13-án a kulturházban rendezett. A tiz pontból álló, gazdag műsorban dalszámok,

ismeretterjesztő előadások és jókedvre hangoló humoros jelenetek váltakoztak igen nagy sikerrel. A nagyszámu közönség szórakozva tanult s látható hatással igaz lelki fölüldülést szerzett az estélyen. Ismét egy példa, hogy az intelligencia összefogása legszebb eredményre vezet a falu művelésében.

A firtosmartonosi Unitárius Nőkszövetségé 1926. év nov. hó 1-én tartotta meg összejöveteli téli ciklusának első estélyét élénk érdeklődés mellett. November hó 14-én a hősök emlékoszlopának leleplezésén testületileg vett részt, hol elnöknője Katona Ferencné a nőegylet nevében egy szép élővirág koszorút felirásos szalaggal helyezett az emlékoszlopra. Majd december hó 12-én egy nagyobb szabásu belépti díjas estét rendezett tombolával kapcsolatban, hogy jövedelme a tervezett karácsonyest ajándéktárgyainak beszerzését szolgálja. A kisorsolásra került 8 kézimunkát és 8 drb. kisebb műtárgyat a nőegylet vezetősége ajándékozta. Jövedelme 600 leu volt. December 24-én volt a karácsonyfa ünnepély s az iskola nagy termében állítottatott fel a diszes karácsonyfa, melynek felállítására és diszitése a helybeli fogyasztási szövetkezet 500 leu ajándékából, a szövetkezet vezetőjének Gálffy Ferenc tanítónak az érdeme. Az iskolás gyermekek dísz tárgyakon kívül kaptak hasznos iskolai felszereléseket, tollat, irkát, gummit, szalagot, bicskát stb. Ugyancsak ez alkalommal 2 felvonásos karácsonyi színdarabot adott elő Káli Bercike, Gáspár Anna és Nagy Ida. Több karácsonyi vers elszavalása és ünnepi beszéd emelte a szép és emlékezetes estély hatását. A színdarabokat, dialogokat, monologokat, verseket Bajka Rózsika tanítónő tanította be. Mindenki az áhítatos öröm és megelégedés szent érzelmeivel szívében távozott, hogy méltó előkészület után boldogan várja csendes otthonában a szent karácsony viradatát. Az 1927. évi első összejövetelén jan. hó 2-án a mult szokásaihoz hiven a nőkszövetségének évkönyvét olvasta fel Gálffy Ferencné alelnöknő, amelyben az év minden eseménye, minden estélyének programja, működésének minden mozzanata bejegyeztetett. Gáspár Tamásné referens pedig felolvasta az 1926. évről szóló beszámoló beszédjét, mely rövid vázlatban a következő: Mint vándor a határkőnél, úgy álldogálunk mi is az 1926. év alkonyán, hogy visszapillantsunk, vajjon utunk nem volt-e hiábavaló?, munkálkodásunk nem volt-e meddő? Isten kegyelméből az alábbi beszámolóból látni fogjuk, hogy bár a nehéz viszonyok sokszor bénítólag hatottak működésünkre, mégis a körülményekhez viszonyítva, célirányos munkánk mindenidőben megközelítette azt, amit elérni akartunk. Tudniillik az önképzés, az egymás megismerése és becsülése, az együttműködés a jótékonykodás terén volt ama cél, mit összejöveteleink által elérni akartunk. A következőkről számolhatunk be. Összejövetelünk volt a tavaszi és nyári hónapokban délutánonként 7, őszi és téli hónapokban 11, minden második héten. Felolvasást tartottunk nagyobb részét vallásos és tanulságos tartalommal 41-et. 157 vallásos és más tárgyú költeményt adtak

elő. Monolog 14, dialog 6, trialog 1, szindarab kettő adatott elő leginkább a nőegylet tagjai által. Vendégszereplőink is voltak: Szép Jolánka énlaki tanítónő, Török Mihály teológus, Nagy Sándor VII. g. o. tanuló, Bálint Albert, Fülöp Árpád, Gálffy Margit és Irén, Gáspár Balázs tanítójelölt, ifj. Vass Antal, Gáspár János, Gálffy Szabó Sándor, Derzsi Géza és Fekete Mózes. Belépti díjas előadásunk kettő volt ez évben. Virágvasárnapján és dec. hó 12-én. Összes jövedelmünk 1121 Leu, melyből 500 Leu az „Unitárius. Egyház“ c. folyóirat alapító díjául, 600 Leu a karácsonyi ajándékokra fordított. Láthatjuk ezekből, hogy filléreinket nem adtuk hiába és összejöveteleink nem voltak céltalanok, mert a szívnemeseitően kívül — *mely főcélunk* — a jótékonyág oltárán is áldozunk. Az áldozatkészség — a nehéz viszonyok ellenére — mind éberebb lesz és Isten segítségével a közeljövőben tervbe vett Istenházának disztítésére szolgáló és más maradandó emlékü tárgyak beszerzéséről számolhatunk be.

A referens.

A marosvásárhelyi Unitárius Nőkszövetsége 1926. okt. 3-án kezdte meg 1926—27. évi működését és ezideig 5 rendes havi összejövetelt tartott, melyeknek műsorain felolvasások, előadások, szavalatok, énekszámok szerepeltek. A szereplők között iskolás gyerekek is voltak, kiket, kellő betanítás után, ezen szereplésekkel ügyességre, biztosabb és bátrabb föllépésre és közvetlenségre öhajtott ránevelni a Nőszövetség vezetősége. Nov. 7-i összejövetelünket vallásalapítónk, a nagy reformátor Dávid Ferencz emlékének szenteltük. Ez alkalommal Dr. Fekete Gyula afia tartott magasan szárnyaló emlékbeszédet. Összejöveteleinket gyülekezeti énekkel és imával vezettük be minden alkalommal! A sok kedves szavalat, ének és értékes felolvasás és előadás mellett Dr. Sárkány Miklósné elnöki megnyitói alkalomszerűségekkel és művészi szépségükkel nyújtottak igaz lelki élvezetet. 1926 szeptember 15-én Dr. Rev. W. H. Drummond ur és neje látogatták meg marosvásárhelyi egyházközségünket s ez elkalomból a D. F. Égylet és a Nőkszövetsége egy igen kedves összejövetelt rendezett, melyen vendégeink és kísérőjük Dr. Csiki Gábor is felszólaltak s ezen összejövetelünket a hittestvéri szeretet ünnepévé emelték. Nőszövetségünk 1926 nov. 6-án a „Transylvania“ éttermében szépen sikerült teaestélyt rendezett. Műsorát Dr. Ferenczy Zsigmond vezette be s ugyancsak ő konferálta be K. Vojtekovics Olga urasszony szép énekét (zongorán kísérte Csiki Magda), a Nagy Icuka és Fodor Éva bájos dialogját s az óriási tetszést aratott hollandi táncot, melyet Zsakó Ágica és Silló Elemér mutattak be. A termet zsufolásig megtöltötte a közönség. A rendezésben Zsakó Kálmánné és Platz Ferencné urasszonyok fáradoztak. Az estély fényes sikeréért az elismerés és hála őket illeti. December 20-án a ref. kollégium tornatermében Nőszövetségünk által rendezett mese délután gazdag műsorában gyönyörködhetett a nagyszámu közönség.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A **Dávid Ferenc-Egylet** február 21-én választmányi ülést tartott. A mult évi számadás eredménye örömmel töltötte el a választmány tagjait. A hátrálékos dijakból sok folyt be s remélhető, hogy ebben az évben sem maradunk a mult mögött. A választmány elfogadta azt a javaslatot, hogy a kolozsvári egyházközségben mintegy 70 férfi és nő vállalja azt a feladatot, hogy személyesen vagy írásban értesít legalább tíz családot a havonként történő egyházi mozgalmakról és összejövetelekről. Az egyházközség vezetősége a Dávid Ferenc-Egylet vezetőségével közösen előre megcsinálja minden hónap elején a programot s külön is felhívja erre az előbb jelzett módon hiveink figyelmét. Erre az intézkedésre különösen azért volt szükség, hogy szétszórtnan és a központtól távoleső hiveink idejében értesüljenek minden egyházi mozgalmáról. A gyűlés behatóan foglalkozott a vidéki Egyletek működéséről beérkezett jelentésekkel s elhatározta, hogy körlevélben fordul ahoz a számszerint körülbelül 25-re tehető egyházközséghez, ahol még nincs semmiféle alakulat, a Dávid Ferenc-Egyletek megalakítása céljából.

Halálozás. Sulyos csapás érte Kovács Lajos brassói lelkész-társunkat, leányának, *Kovács Iluskának* 19 éves korában február 12-én történt elhunytával. Vigasztalást kívánunk a megkeseredett szülőknak, csendes nyugodalmat az eltávozottnak. — *Özv. Schiller Jánosné sz. Konradt Jozefin* február 11-én elhunyt 78 éves korában. Türkösy Sámuel kolozsvári egyházközségünk buzgó presbiter anyósát gyászolja az elhunytban.

Fülöp Sándor és kedves neje gagyti birtokosok nagyreményű fiuk 17-ik születésnapja ünnepére február 17-én saját házuk egyik nagytermében táncmulatságot rendeztek. A gazdagon terített fehér asztal mellett nem feledkeztünk meg templomunk beteg kis orgonájáról. Csekélységem felhívására összegyűlt 950 leu. Ezt megelőzőleg az elesett hősök emlékoszlópa felállítása szükségletének fedezetére Biró Lajos helybeli áll. isk. igazgató tanító vezetése mellett a Dávid Ferenc Ifjusági Dalkör közreműködésével színelőadás tartatott, melynek tiszta jövedelméből és a hivek kegyeletes adományából az emlékoszló felállítatott egyházi főhatóságunk engedélyével templomunk cintermében. Ime, dolgoztunk mi is, mutatja az eredmény. Legyen elismerés a fáradtságot nem ismerő derék vezetőnek — az ifjuságnak s a kegyeletes adakozóknak. *G. J.*

Kereszturi véndiákok! A kereszturi véndiákok gyűlése az 1926 május 30-iki találkozó alkalmával — amint a találkozó történetében is olvasható, — azt a nagyszerű határozatot hozta, hogy

a székelykereszturi unitárius főgimnázium javára egy millió leus alapítvány létesítését tűzi ki céljául oly módon, hogy 1000 olyan tagot igyekszik toborozni, aki 1000—1000 leuval járul hozzá az alap megteremtéséhez. De természetesen a legkisebb összeget vagy adományt is, mellyel a vendiákok és tanügybarátok, eklézsiák és egyesületek a milliós alap megteremtéséhez hozzá óhajtanak járulni, ép oly meleg köszönettel és mélységes hálával könyveli el az alap létesítésére kiküldött bizottság, mint az ezer leukat. Mély tisztelettel kérjük tehát első sorban azokat a vendiákokat, akik a találkozóra nem jöhettek el, azután az eklézsiákat, egyesületeket és tanügybarátokat, hogy anyagi tehetségük és szívök sugallmai szerint járuljanak hozzá a szép alapítvány mielőbbi összehozásához és minden lehető alkalommal gondoljanak a kereszturi Vendiákok alapjának gyarapítására. *Szeretettel kérjük a találkozó alkalmával tett ígéreteik beváltását bármily csekély részletekben is!* Minden pénz Dr. Szolga Ferenc kereszturi tanár címére küldendő, aki a vendiákbizottság pénztárnoka. A bizottság nevében maradunk Dr. Elek Dénes, biz. elnök, Péter Lajos, biz. jegyző.

Nyugtázás. Az egyeslet pénztárába január 18-tól február 23-ig tagsági és előfizetői díjat fizettek: Gyulay Árpád Kolozsvár, Németh Albert Székelyudvarhely, Nagy Miklósné Cserefalva, Esztergár Józsefné Abrudbánya, özv. Barabás Jánosné Torockó, Gyöngyösi Gábor Sinfalva, Ekárt Andorné Csehétfalva, Jakabfy Lajosné Székelyudvarhely, Téglás Béla, Kiss Sándor, Bedő Dániel Kálnok, Citrom Herman Bözöd, Csép Anna, özv. Fazakas Lajosné Kolozsvár, Létay Károly Várfalva, Dávid Ferenc Ifjusági Egyesület Komjászeg, Unitárius Egyházközség Iszló, Péter János, Barabás Matild Nagyenyed, Deák László Nyárádszereda, Létay László Temesvár, Pálffy Dezső Kerelőszentpál, Fodor László Szabéd, Pap Sámuel Alsóboldogfalva, Bedőházy Gábor Segesvár, özv. Kriza Sándorné Sepsiszentgyörgy, Csatkai Jenő Sopron 1927-re; Fogarasi Gézané Torda, Ávéd Istvánné Marosujvár, Ifj. Kiss Angrás Sepsiköröspatak 1926-ra; Nagy Andrásné Petrilaka 1924-re és 1926-ra; Herszényi Zoltánné Marosvásárhely 1923—1927-re, Pálffy József 1926—1927-re, Hits Béláné 1925—1926-ra; Pál János Medesér 19.5—1926-ra, Szénási Ferenc Dés, Nagy Elemér Temesvár, Vas Dénes Marosvásárhely, ifj. Bardócz Ferenc Torda, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Egyeslet Homoródszentmárton, Kiss Elek Szabéd, Simon József Mikes 1926 és 1927-re; Unitárius Egyházközség Komjászeg 1923—1927-re; 20 kolozsi előfizető 1923—1926-ra; Id. Költő István, Téglás István, Bedő Bálint Sepsiköröspatak 1923—1926-ra, Unitárius Egyházközség Sepsiköröspatak 1924—1926-ra. — Alapítói díjat fizettek: Gál Karolina Szentgerice 195 L., Pek Emil Ágost Budapest 1000 L., Balázs Gyula Apahida 500 L., Pálffy I. Ferenc Várfalva 500 L., Györke Lajosné Kolozsvár 140 L., Sárosi Józsefné Gál Nina Enlélke 500 L., Dr. Szatmári Miklós Szind 250 L. Kolozsvár, 1927. február 23-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

oo

Alapítói díj 500 Leu, minek ellenében az „Unitárius Közlöny“ ingyen jár!

Irodalom.

Örömmel és büszkeséggel közöljük Gyallay Domokos szerkesztőtársunk már ismertetett „Vaskenyéren“ c. történeti regényének alábbi más helyeken megjelent kritikáit.

A „*Budapesti Hirlap*“ tárcarovatában írja Szász Károly:

„Szokott módon írónnal kezünkben olvasva a *Vaskenyéren* című regényt, három szót irtunk a munka végére: Uj Hercegh Ferenc! És ezzel nemcsak éppen nagyot akartunk mondani, hanem meggyőződésünk szerinti teljes igazságot kifejezni. Hercegh két történelmi regénye *Az élet kapuja* és a *Fogyó hold* mellé harmadik méltó társul sorakozik a Gyallay regénye . . . A tartalom méltatása után írja: „Nyelve pedig Gyallaynak oly kristálytisztán, a nap képét élénken ragyogtatva ömlik buzog, mint az erdélyi hegyek szépvizü patakjai, virágos partok között.“

Ugyancsak a „*Magyarság*“ című lap mondja:

„Ebben a könyvben hamisítatlan, őseredeti emberek élnek, közvetlenek, becsületesek, gonoszságukban is sajátságosan rokonszenvesek s az erdélyi olvasó ezekben a kétszázéves távlatból előhívott alakokban egészen bizonyosan ráismer mai életének típusaira . . .“ Ez a regény, amelynek olvastán az erdélyi magyar ifjakban először fog lángra lobbanni az Erdélyért való munka édesen égető tüze s ennél különbb elismeréssel nem tudunk már adózni kiváló szerzőjének.

A *Protestáns Szemle* (Ravasz László szerkesztésében) a *Vaskenyéren* szigorú elemzése után a következő megállapításra jut:

„Ha Gyallay költészete szélesebb körben ismert lesz és tovább lombosodik, aligha adhatunk eke mellől olvasóvá érő ember kezébe nekivalóbb könyvet, mint amilyenek Gyallay Domokoséi. Modernebb levegőjével Jókait pótolhatná, akinek a nevelő hatása lefelé ma is a legnagyobb.“

Az *Irodalomtörténet* című kritikai folyóirat (Pintér Jenő szerkesztésében) a kiváló esztétikusnak, Alszeghy Zsoltnak bírálatát közli.

„Örömmel szólok erről a könyvről, (*Vaskenyéren*) mivel irodalmunkban hosszú idő óta ez az egyetlen igazán művészi becsü magyar regény“. Alszeghy ismerteti a külföld nemzeti regényeit, majd a magyar regény fogalmát határozza meg. „Az ideálhoz legközelebb állónak Gárdonyi Gézáat éreztem s ezért fájt, valahányszor Gárdonyi egyéni írásának a meg nem értésével találkoztam. Gárdonyiból is hiányzott valami, azt hittem, a Jóкаи-féle könnyed mesemondás — most Gyallay Domokos regényének olvasásakor látom, más! . . .“

„A történeti valóságot élő valósággá teszi Gyallay az alakok megmintázásával: „maga Rabutin a gögös generális, de francia lovag keménykezü parancsnok, de könnyen hívő feljebbvaló, józan és kapatos állapotában egyaránt igazi élő valóságos katona ember“. A finom árnya-

